अप्रयुत त्रि० प्र+यु–मिश्रणे अमिश्रणे च क्त न०त० । १अपृथग्भूततया युते २पृथग्भूततया युते च ।

अप्रयुच्छन् त्रि० प्र+यु–पृथग्भावे ऽनिप् न०त० । अपृथग्भूते "पर्त्तृभिष्टमदच्छैरप्रयुच्छभिः" ऋ० ६,४८,१०, "अप्रयुच्छभिरपृथग्भूतैः" भा० ।

अप्रलम्ब न० प्र+लम्ब–घञ् अभावे न०त० । १ विलम्बाभावे शीघ्रे २तद्वति त्रि० हलायुधः ।

अप्रवर्त्तिन् त्रि० न प्रवर्त्तितुं शीलमस्य ताच्छील्ये इनि । १प्रवृत्तिशीलशून्ये २सन्तते ३विच्छेदरहिते स्त्रियां ङीप् ४अनुच्छित्तौ "मैतदस्मिन् संवदिष्टाः अप्रवर्त्तीति" छा० उ० । "अयं वाव स योऽयमन्तर्हृदयाकाशस्तदेतत् पूर्णमप्रवर्त्ति अप्रवर्त्तिनीं श्रियं लभते य एवं वेद" इति छा० उ० । "अप्रवर्त्ति अनुच्छित्तिधर्म्मकमिति" शा० ।

अप्रवीत त्रि० प्र+वी-प्रजननादिषु क्त न०त० १अजाते । गर्भधारणेन गतसारभिन्नायां २ अकामितायां च स्त्रियां स्त्री । "दक्षिणेन द्वारं सोमक्रयणी तिष्ठत्यलक्षिता व्यङ्गाऽप्रवीतेति" कात्या०७,६, १४, "अप्रवीता वीर्यातिजननकान्त्यादिषु अत्र प्रजननार्थः प्रशब्दात् वाक्यशेषाच्च प्रजाता हि गतसारा भवति नोपभोगमात्रेण। तस्मादप्रवीताऽप्रजातेति हरिस्वामी । अकामितेति कर्क्कभा० ४अयातयामायां स्त्रियाम् "सा स्यादप्रवीता वाग्वा एषा निदानेन यत् सहस्री अजातयाम्नी वा इयं वागयातयाम्नी अप्रवीता, तस्मादप्रवीता स्यादिति" शत०ब्रा० ५अनुपगते त्रि० "यदप्रवीता दधते ह गर्भम्" ऋ० ४,७,६, "अप्रवीता अनुपगता" भा० । [निवृत्ते ।

अप्रवृत्त त्रि० न प्रवृत्तः विरोधे न०त० । प्रवृत्तिभिन्ने

अप्रवेद त्रि० नास्ति प्रवेदः लाभोयस्य । १ दुर्लभे । "अतस्तू अप्रवेदे इति माह कस्माच्च न तस्तू प्रत्यासीर्मीत इदं पुष्टं कथन प्रविदतेत्येवैवाह" शत०ब्रा० "नास्ति प्रवेदः प्रलाभः ययोः दुर्लभे" इति भा० ।

अप्रशस्त त्रि० न प्रशस्तम् विरोधे न०त० । १प्रशस्तभिन्ने अपकृष्टे २दुष्टे "अप्रशस्तञ्च कृत्वाम् भासमासीत मैत्रभुक्" मनुः । ३निन्दिते च "अप्रशस्तं निशि स्नानं राहोरन्यत्र दर्शनादिति" परा० । ४क्लीबे "पान्ति मित्रावरुणावबद्धाञ्चयत रैमयमोऽप्रशस्तान्" ऋ० १,१६७,८, "अप्रशस्तान् क्लीबान्" भा० । यावत्पदार्थस्य यत्र उचितत्वम् ततोन्यूनत्वे अस्य प्रवृत्तिः ।

अप्रसक्त त्रि० न प्रसक्तः अभिनिवेशयुक्तः संबद्धो वा । १अभिनिवेशशून्ये, आग्रहरहिते २प्रसङ्गरहिते च अप्रसक्तनिषेधानुपपत्तेरिति मीमांसा । ३असंबद्धे ।

अप्रसक्ति स्त्री अभावे न०त० । प्रसङ्गाभावे न०ब० । प्रसङ्गशून्ये त्रि० प्रसक्तिराग्रहः प्राप्तिश्च ।

अप्रसङ्ग पु० अभावे न०त० । १सम्बन्धाभावे । न०ब० । २सम्बन्धशून्ये त्रि० । प्रसङ्गः उत्तराभिधाने सङ्गतिभेदः अभावे न०त० । ३सङ्गत्यभावे । न०ब० । ४तच्छून्ये त्रि० "अप्रसङ्गाभिधाने च श्रोतुः श्रद्धा न जायते" दृष्टाः ।

अप्रसन्न त्रि० न०त० । १प्रसादशून्ये २अस्वच्छे ३चित्तप्रसादशून्ये ४स्फूर्त्तिहीने ५असन्तुष्टे च ।

अप्रसाद्य त्रि० न प्रसादयितुं योग्यम् । १ प्रसादयितुमयोग्ये तीव्रकोपयुते ।

अप्रसाह पु० न प्रसह्यतेऽभिभूयते प्र+सह–कर्म्मणि घञ् । १अनिष्टादिना अनभिभूयमाने "पश्चादग्नेः संविशति चर्म्मणि स्थण्डिले वा वाचंयमोऽप्रसाहः" छा०उ० । "न प्रसह्यते नाभिभूयते स्त्र्याद्यनिष्टस्वप्नदर्शनेन" भा० ।

अप्रसिद्ध त्रि० न०त० । १अनिष्पन्ने २अविख्याते च "अथ प्रसिद्धं यशसे हि पुंसामिति" कुमा० ।

अप्रसृत त्रि० न प्रसृतः । १ विस्तारशून्ये प्रसरशून्ये ।

अप्रसृत त्रि० न प्रसृतः । १ अनिष्पन्ने २कार्य्यसाधनायानुद्युक्ते ३ अप्रक्रान्ते ४ असंस्तुते च ।

अप्रस्तुतप्रशंसा स्त्री सा०द०उक्ते अर्थालङ्कारभेदे तल्लक्षणादि "क्वचिद्विशेषः सामान्यात्१, सामान्यं वा विशेषतः२ । कार्य्यान्निमित्तं३ कार्य्यञ्च ४हेतोरथ समात् समम्५ ॥ अप्रस्तुतात् प्रस्तुतञ्चेद्गम्यते पञ्चधा ततः । अप्रस्तुतप्रशंसा स्यात्"। "पादाहतं यदुत्थाय मूर्द्धानमधिरोहति। स्वस्थादेवापमानेऽपि देहिनस्तद्वरं रजः"॥ अत्राक्षदमेघया रजोऽपि वरमिति विशेषे प्रस्तुते सामान्यमभिहितम् । "क्वगिय यदि जीवितापहा हृदये किं निहिता न हन्ति माम्? । विषमप्यमृतं क्वचिद्भवेदमृतं वा विषमीश्वरेच्छया" ॥ अत्रेश्वरेच्छया क्वचिदहितकारिणोऽपि हितकारित्वं, हितकारिणोऽप्यहितकारित्वमिति सामान्ये प्रस्तुते विशेषोऽभिहितः। एवञ्चात्राप्रस्तुतप्रशंसामूलोऽर्थान्तरन्यासः । दृष्टान्ते प्रसिद्धमेव वस्तु प्रतिबिम्बत्वेनोपादीयते । इह तु विषामृतयोरमृतविषीभावस्याप्रसिद्धेर्न तस्य सद्भावः ॥ "इन्दुर्लिप्त इवाङ्कनेन, जडिता दृष्टिर्मृगीणामिव, प्रस्तावाकृतिमेव विद्रुमदलं श्यामेव हेमप्रभा। कार्कश्यं कलया च कोकिलवधूकण्ठेष्विव प्रस्तुतं सीतायाः पुरतश्च हन्त मलिनां मन्ये मनश्चेद